

Deeltjesvormige luchtverontreiniging: beleid

Indicator | 18 november 2008

U bekijkt op dit moment een archiefversie van deze indicator. De actuele indicatorversie met recentere gegevens kunt u via deze [link](#) [1] bekijken.

Het beleid voor fijn stof (PM_{10}) en de fijnere fractie van fijn stof ($PM_{2.5}$) is zowel nationaal als in de Europese Unie in beweging. Er zijn twee beleidsinstrumenten om de negatieve effecten van PM_{10} en $PM_{2.5}$ te verminderen. De eerste richt zich op de beperking van hoge concentraties onder andere door de vaststelling van grenswaarden. Het tweede beoogt de vermindering van de directe deeltjesuitstoot en van de uitstoot van gassen waaruit PM_{10} en $PM_{2.5}$ worden gevormd. Dit gebeurt door de vaststelling van nationale emissieplafonds en door emissiereducties bij voertuigen en in productieprocessen.

Vier sporen voor het nationale luchtkwaliteitsbeleid

Nederland heeft moeite om te voldoen aan de Europese grenswaarden voor fijn stof (PM_{10}) en stikstofdioxide (NO_2). Deze grenswaarden zijn ingesteld voor de bescherming van de gezondheid. Daarnaast zijn op 20 mei 2008 via de nieuwe, samenvattende EU richtlijn luchtkwaliteit ook normen voor de fijnere fractie van fijn stof ($PM_{2.5}$) vastgesteld. Grenswaarden voor $PM_{2.5}$ worden van kracht in 2015, vanaf 2010 geldt een streefwaarde. De huidige concentratieniveaus van fijn stof leiden tot gezondheidseffecten en vroegtijdige sterfte. Het niet voldoen aan de grenswaarden voor PM_{10} en NO_2 heeft in Nederland ook geleid tot het stilleggen van vele bouwplannen. Het nationale luchtkwaliteitsbeleid richt zich daarom op: verbetering van de luchtkwaliteit, voldoen aan de luchtkwaliteitsgrenswaarden en oplossing van de problemen rond de realisatie van bouwplannen.

Vier hoofdsporen zijn daarbij te onderscheiden:

- Ten eerste heeft de rijksoverheid hoofdzakelijk bronmaatregelen getroffen bij verkeer, waaronder de subsidiëring van roetfilters. Daarnaast omvat het maatregelenpakket ook bronmaatregelen bij de landbouw en de industrie, lokale maatregelen bij rijkswegen en financiële ondersteuning voor maatregelen van regionale en lokale overheden.
- Ten tweede is de nationale wetgeving rond luchtkwaliteit in 2007 herzien. Dit was gericht op de flexibilisering van de koppeling tussen het realiseren van bouwplannen en het voldoen aan luchtkwaliteitsgrenswaarden. In navolging van de nieuwe EU richtlijn luchtkwaliteit 2008 liggen wijzigingsvoorstellen van nationale wetgeving ter tafel met het oog op: de nieuwe normen voor $PM_{2.5}$ en het verzoek om later te mogen voldoen aan de grenswaarden voor PM_{10} en NO_2 .
- Ten derde dringt het kabinet in internationaal verband aan op strengere normen voor de uitstoot van personenauto's, vrachtauto's en schepen.
- Ten vierde treffen provincies en gemeenten regionale en lokale maatregelen, vooral bij verkeer. Deze maatregelen maken onderdeel uit van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL).

Aanpassingen wet Milieubeheer 2007

De Europese luchtkwaliteitsrichtlijnen zijn omgezet in de Nederlandse wetgeving; aanvankelijk via het besluit luchtkwaliteit 2001 en later via het besluit luchtkwaliteit 2005. In deze besluiten luchtkwaliteit waren strikte eisen opgenomen voor het toetsen van bouwplannen aan de grenswaarden. Sinds november 2007 zijn de EU-richtlijnen omgezet in de nationale wetgeving via de Wet Milieubeheer. Grote bouwprojecten die de luchtkwaliteit 'in betekenende mate' verslechteren, kunnen worden opgenomen in een nationaal programma. De effecten van deze bouwprojecten worden hierin gecompenseerd via maatregelen voor de verbetering van de luchtkwaliteit.

Bouwprojecten die minder bijdragen aan de luchtverontreiniging, hoeven niet meer expliciet getoetst te worden aan de grenswaarden. De beoordeling van grote bouwprojecten en de compensatie met maatregelen gebeurt integraal in het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL). Het kabinet beoogt met dit programma een meer integrale en efficiënte aanpak van de luchtkwaliteitsproblemen in Nederland. Ook wil men hiermee tijdig en overal in Nederland voldoen aan de grenswaarden. Meer informatie over het wettelijke kader rond luchtkwaliteit is te vinden op de website van Infomil onder 'luchtkwaliteit'.

Naar verwachting zal het aantal knelpunten met overschrijdingen van de PM_{10} -grenswaarden in de komende jaren sterk afnemen. De totale blootstelling aan PM_{10} neemt verder af, waardoor ook de risico's voor de volksgezondheid verminderen. Ook onder de grenswaarden treden echter gezondheidseffecten op. De huidige kennis rond $PM_{2,5}$ is nog beperkt vergeleken met die rond PM_{10} . De nieuwe grenswaarden voor $PM_{2,5}$ zijn waarschijnlijk minder stringent dan die voor PM_{10} . De $PM_{2,5}$ streefwaarden, daarentegen, zijn waarschijnlijk weer moeilijker haalbaar dan de normen voor PM_{10} .

Nieuwe EU-richtlijn luchtkwaliteit

Op 20 mei 2008 is een [nieuwe EU-richtlijn luchtkwaliteit](#) [2] van kracht geworden. De nieuwe Richtlijn Luchtkwaliteit is een samenvatting van de Kaderrichtlijn Lucht uit 1996 en de daaruit voortvloeiende 1^e, 2^e en 3^e Dochterrichtlijnen en een Beschikking van de Raad uit 1997. Zo zijn bestaande normen voor een reeks van stoffen opnieuw in samenhang vastgelegd. Ook zijn nieuwe normen geïntroduceerd, namelijk voor de fijnere fractie van fijn stof ($PM_{2,5}$). De belangrijkste zaken uit de nieuwe richtlijn zijn de volgende:

- Bestaande grenswaarden, waaronder die voor PM_{10} en NO_2 , blijven ongewijzigd.
- De mogelijkheid voor een land om uitstel aan te vragen om later dan aangegeven aan de grenswaarden voor PM_{10} en NO_2 te voldoen. Voor PM_{10} is er uitstel mogelijk tot 2011 en voor NO_2 tot 2015. Voorwaarde is wel dat Nederland via een nationaal plan (het NSL) aannemelijk kan maken dat dan wel wordt voldaan aan de grenswaarden.
- Introductie van luchtkwaliteitsnormen voor $PM_{2,5}$ (> [indicator=nl0532]) Voor de termijn om aan deze normen te voldoen kan geen uitstel worden verkregen.
- Bij herziening van de nieuwe richtlijn in 2013, als er meer gegevens beschikbaar zijn, zal de Europese Commissie bekijken of de $PM_{2,5}$ -streefwaarden juridisch bindend moeten worden gemaakt.
- Aftrek van de bijdrage van natuurlijke bronnen bij de beoordeling of aan de grenswaarden voor de luchtkwaliteit wordt voldaan. De Europese Commissie publiceert richtsnoeren voor het aantonen en in mindering brengen van overschrijdingen die toe te schrijven zijn aan natuurlijke bronnen bij het van kracht worden van de richtlijn.

Emissiedoelen voor 2020 in ontwikkeling

De bestaande doelen voor de uitstoot per land van ammoniak, zwaveldioxide, stikstofoxiden en vluchtige koolwaterstoffen zijn vastgesteld voor het jaar 2010 (EU, 2001, UNECE, 1999). Herziening van deze wetgeving richt zich met emissieplafonds op het jaar 2020. In EU-kader vindt er een herziening plaats van de EU-richtlijn met nationale emissieplafonds voor bepaalde luchtverontreinigende stoffen (de NEC-richtlijn). Ook wordt het Gothenburg-protocol herzien (UNECE kader) dat ook nationale emissieplafonds vastgelegd. Hierbij worden naast nieuwe emissieplafonds voor de genoemde stoffen ook emissiedoelstellingen voorgesteld voor de fijnere fractie van fijn stof ($PM_{2,5}$). Er wordt voor $PM_{2,5}$ gestreefd naar relatieve emissiereducties in plaats van absolute emissieplafonds per land, omdat de emissies van primair fijn stof erg onzeker zijn. Het herzieningsproces van de NEC-richtlijn is vertraagd, onduidelijk is wanneer deze zal worden vastgesteld. De herziening van het Gothenburg-protocol staat gepland voor 2010.

Naast beperking van de rechtstreekse uitstoot van stof wordt fijn stof ook impliciet bestreden door het staande bronbeleid in EU en UNECE kader. De vorming van secundair fijn stof wordt bestreden

via de verplichte emissiedoelstellingen (EU 2001, UNECE, 1999; VROM 2001). Het huidige beleid dat leidt tot bestrijding van de directe uitstoot van fijn stof bestaat uit een Europees en een nationaal deel.

- De EU emissienormstelling voor wegverkeer. Hierdoor is de uitstoot van primair fijn stof door het wegverkeer met 45% afgenomen sinds 1990 ondanks een groei van het wegverkeer met 30%.
- Het nationale beleid voor de bestrijding van primair fijn stof wordt gevormd door lokale milieuvergunningen en door de normen die aan installaties worden gesteld via onder andere het Besluit Emissie-Eisen Stookinstallaties (BEES) en de Nederlandse emissie Richtlijn (NeR). Door dit beleid zijn de emissies van primair fijn stof bij bedrijven in Nederland sinds 1990 met 60% gedaald.
- Het Nationaal Samenwerkingprogramma Lucht (NSL) is gebaseerd op de aangepaste Wet Milieubeheer. Het bevat een pakket van nationale emissiebeperkende maatregelen. Dit zijn deels bestaande maatregelen, zoals het Prinsjesdagpakket 2005, en deels nieuw maatregelen voor industrie, landbouw en verkeer.

Referenties

- Buringh, E. A. Opperhuizen. (2002). [On health risks of ambient PM in the Netherlands](#) [3]. Rapport 650010032. Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Bilthoven.
- Buijsman, E., Beck, J.P., van Bree, L., Cassee, F.R., Koelemeijer, R.B.A., Matthijsen, J., Thomas, R., Wieringa, K. (2005). [Fijn stof nader bekeken](#) [4]. Rapport nr. 500037008. Milieu- en Natuurplanbureau, Bilthoven.
- EU (2001). [Richtlijn 2001/81/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2001 inzake nationale emissieplafonds voor bepaalde luchtverontreinigende stoffen](#) [5] (link naar pdf-bestand). Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen No L 309/22 (NEC-richtlijn).
- EU (2005a) [Richtlijn 2004/107/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 december 2004 betreffende arseen, cadmium, kwik, nikkel en polycyclische aromatische koolwaterstoffen in de lucht](#) [6] (link naar pdf-bestand). Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen No L 23/3, 26.1.2005 (4e dochterrichtlijn).
- EU (2005b) [Mededeling van de commissie aan de Raad en het Europees Parlement Thematische strategie inzake luchtverontreiniging](#) [7] (link naar pdf-bestand), COM(2005) 446, 21 september 2005, Brussel.
- EU (2008). [Richtlijn 2008/50/EG van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2008 betreffende de luchtkwaliteit en schonere lucht voor Europa](#) [8] (link naar pdf-bestand). Publicatieblad van de Europese Unie L 152/1.
- Folkert, R.J.M. (eds.) (2005). [Consequences for the Netherlands of the EU thematic strategy on air pollution](#) [9]. Rapport nr. 500034002, Milieu- en Natuurplanbureau, Bilthoven.
- Folkert, R.J.M., Wieringa, K. (2006). [Beoordeling van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit](#). [10] Rapport nr. 500095003, Milieu- en Natuurplanbureau, Bilthoven.
- Folkert, R.J.M., J.P. Wesseling, H. van de Ven, W. Korver en K. Wieringa (2006). [Salderingsmodel luchtkwaliteit. Methodiek en uitgangspunten](#) [11]. Rapport nr. 500095002/2006, Milieu- en Natuurplanbureau, Bilthoven.
- Hammingh, P., Beck, J.P., Blom, W.F., Van den Brink, R.M.M., Folkert, R.J.M. en Wieringa, K. (2005). [Beoordeling van het Prinsjesdagpakket. Aanpak luchtkwaliteit 2005](#) [12], Rapport nr. 500037010, Milieu- en Natuurplanbureau, Bilthoven, Nederland.
- Matthijsen, J. en Brink, H.M. ten (2007) [PM2.5 in the Netherlands. Consequences of the new European air quality standards](#) [13], Rapport nr. 500099001, Milieu- en Natuurplanbureau, Bilthoven.

- Maas, R.J.M. (2007) [Review van het Gothenburg Protocol](#) [14], Rapport 500090002. Milieu- en Natuurplanbureau, Bilthoven.
- MNP (2007) [Akkoord over nieuwe Europese Richtlijn Luchtkwaliteit](#) [2], MNP webbericht, 13 december 2007.
- NLP04 (2005). [Nationaal luchtkwaliteitsplan 2004](#) [15] (link naar pdf-bestand). Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Den Haag.
- UNECE (1999). [Protocol bij het Verdrag van 1979 betreffende grensoverschrijdende luchtverontreiniging over lange afstand](#) [16], Göteborg, 30-11-99 (Trb. 2000, 66).
- VROM (2001). [Nationaal Milieubeleidsplan 4](#) [17] (link naar pdf-bestand). Een wereld en een wil: werken aan duurzaamheid. Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Den Haag.
- VROM (2006) [Toekomstagenda Milieu. Schoon, slim, sterk.](#) [18] Ministerie van VROM, Den Haag.
- Wet Milieubeheer (2007) [Wet van 11 oktober 2007 tot wijziging van de Wet milieubeheer \(luchtkwaliteitseisen\)](#) [19]. Staatsblad 414. [Zoek in 'Staatsblad' op 'Luchtkwaliteitseisen']

Relevante informatie

- [indicator=nl0474]
- [indicator=nl0340]
- [indicator=nl0243]
- [indicator=nl0241]
- [indicator=nl0478]
- [indicator=nl0486]
- [indicator=nl0237]
- [indicator=nl0230]
- [indicator=nl0180]
- [indicator=nl0181]
- [indicator=nl0532]
- Meer informatie over het wettelijke kader rond luchtkwaliteit is te vinden op de website van [Infomil](#) [20] onder luchtkwaliteit.
- Meer informatie over concentraties van stoffen in de lucht is te vinden op de website van het [Landelijk Meetnet Luchtkwaliteit](#) [21].
- Beijk, R., Mooibroek, D., Hoogerbrugge, R. (2007). [Jaaroverzicht Luchtkwaliteit 2003-2006](#) [22]. Rapport 680704002, Rijkinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Bilthoven.
- Informatie over de actuele en toekomstige ontwikkelingen voor de (lokale) luchtkwaliteit is te vinden in de [Milieubalans 2008](#) [23] en [Milieuverkenning 2006-2040](#) [24].

Referentie van deze webpagina

CBS, PBL, RIVM, WUR (2008). [Deeltjesvormige luchtverontreiniging: beleid](#) [25] (indicator 0530, versie 03 , 18 november 2008). www.clo.nl. Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), Den Haag; PBL Planbureau voor de Leefomgeving, Den Haag; RIVM Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Bilthoven; en Wageningen University and Research, Wageningen.

Bron-URL:<https://www.clo.nl/indicatoren/nl053003>

Links

[1] <https://www.clo.nl/indicatoren/nl0530> [2] http://www.mnp.nl/nl/dossiers/fijn_stof/content/Akkoord_over_nieuwe_Europese_Richtlijn_Luchtkwaliteit.html [3]

<http://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/650010032.html> [4]
http://www.pbl.nl/nl/publicaties/mnp/2005/fijn_stof_nader_bekeken.html [5] <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:309:0022:0030:NL:PDF> [6] <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:023:0003:0016:NL:PDF> [7]
http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/site/nl/com/2005/com2005_0446nl01.pdf [8] <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:152:0001:0044:NL:PDF> [9] http://www.pbl.nl/nl/publicaties/mnp/2005/Gevolgen_voor_Nederland_van_de_EU_strategie_voor_aanpak_luchtverontreiniging.html [10] <http://www.pbl.nl/nl/publicaties/mnp/2006/BeoordelingvanhetNationaalSamenwerkingsprogrammaLuchtkwaliteit.html> [11]
<http://www.pbl.nl/nl/publicaties/mnp/2006/Salderingsmodelluchtkwaliteit.html> [12] http://www.pbl.nl/nl/publicaties/mnp/2005/Beoordeling_Prinsjesdagpakket_Aanpak_Luchtkwaliteit.html [13] <http://www.mnp.nl/nl/publicaties/2007/PM2.5intheNetherlands.ConsequencesofthenewEuropeanairqualitystandards.html> [14] <http://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/500090002.pdf> [15]
http://www.vrom.nl/get.asp?file=Docs/milieu/LK-plan_feb2005.pdf [16]
http://www.unece.org/env/lrtap/multi_h1.htm [17]
<http://www.vrom.nl/docs/publicaties/milieu14546.pdf> [18]
http://www.vrom.nl/toekomstagenda_publiekseditie/index.htm [19] <http://www.overheid.nl/op/> [20]
<http://www.infomil.nl/> [21] <http://www.rivm.nl/milieuportaal/onderwerpen/lucht/> [22]
<http://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/680704002.html> [23]
<http://www.pbl.nl/nl/publicaties/milieubalans-2008> [24]
<http://www.pbl.nl/nl/publicaties/mnp/2006/NationaleMilieuverkenning6.html> [25]
<https://www.clo.nl/indicatoren/nl053003>